

ÓCEÁNIA

Zürich	32						
más város	41	AUSZTRÁLIA	47				
SVÉDORSZÁG	49	Ebből Melbourne	12				
Ebből Stockholm	15	Sydney	16				
más város	34	más város	19				
SZOVJETUNIÓ	27	FIDZSI-SZIGETEK	2	AFRIKA	133	3,6%	
Ebből Moszkva	10	SZAMOA	1	AMERIKA	778	20,9%	
más város	17	ÚJ-GUINEA	1	ÁZSIA	377	10,1%	
TÖRÖKORSZÁG	11	ÚJ-KALEDÓNIA	5	EURÓPA	2376	63,7%	
Nem megállapított	7	ÚJ-ZÉLAND	7	ÓCEÁNIA	63	1,7%	
Európa összesen	2376	Óceánia összesen	63	Összesen	3727	100,0%	

/1977. Geographical distribution of international meetings by continent, country and city.
= Transnational Associations, 31. köt. 1–2. sz. 1979. p. 49–51./

KIADVÁNYOK – FOLYÓIRATOK

Osztályozási tanulmányok

Prinzipien der Klassifikation.

1. Fachtagung. Münster/W. 4. Juni 1977.

Proceedings. Red. Dahlberg, I.–Dahlberg, W.

Frankfurt a.M. 1977. 156 p. 23 cm.

/Gesellschaft für Klassifikation./

/Studien zur Klassifikation 1./

ISBN 3 88283 001–8

Kooperation in der Klassifikation.

2. Fachtagung. Frankfurt-Höchst,

6–7. Apr. 1978. Proceedings. 1. Bd. Red.

Dahlberg, Wolfgang. Frankfurt a.M. 1978.

VIII, 214 p. 23 cm.

/Gesellschaft für Klassifikation./

/Studien zur Klassifikation 2./

ISBN 3 88283 002–6

OMKDK rakt. sz.: K 3132/2–1

Kooperation in der Klassifikation.

2. Fachtagung. Frankfurt-Höchst,

6–7. Apr. 1978. Proceedings. 2. Bd. Red.

Dahlberg, Wolfgang. Frankfurt a.M. 1978.

XII, 229 p. 23 cm.

/Gesellschaft für Klassifikation./

/Studien zur Klassifikation 3./

ISBN 3 88283 003–4

OMKDK rakt. sz.: K 3132/3

Az NSZK-ban működő *Osztályozási Társaság* (Gesellschaft für Klassifikation) *Osztályozási Tanulmányok* (Studien zur Klassifikation) címmel új kiadványsorozatot indított.

A sorozat első kötete *az osztályozás elvi kérdéseiről* 1977 júniusában Münsterben tartott konferencia beszámolója. Az előadások teljes szövege mellett a konferencia vitaanyagát és zárójelentését is tartalmazza.

A konferencia és a kötet *mondanivalója*, – címének megfelelően – elsősorban *az elméleti alapkérdésekre irányul*, azokat különböző szempontokból járja körül, de az osztályozásnak néhány, könyvtári szempontból fontos gyakorlati problémáját is érinti.

Az osztályozás tárgyelméleti alapjaival foglalkozó előadáshoz csatlakozva a fogalomelméleti alapokat taglaló előadó szerint – szemben a fogalom általánosan elterjedt értelmezésével, mely a fogalmat gondolat-egységként fogja fel – *a fogalom ismeret-egységként határozható meg*.

Az osztályozás alapvető problémája, hogy az osztályozás művelete – helyesen – a fogalomtartalmak alapján történik, ezek a fogalomtartalmak azonban az új felismerések következtében nemcsak bővíthetnek, hanem minőségi változást is szenvedhetnek. A megoldás csak úgy lehetséges, ha *az ismeret-egységeket alkotó ismeretelemek jellemzőit információknak tekintjük*, minden fogalom fogalom-hipotézissé válik, mely az információk változásával együtt fejleszthető vagy akár teljesen kicserélhető.

Nyelvtudományi szempontból vizsgálta az osztályozás elvi alapjait *A tudományos fogalomalkotás nyelvi feltételei* c. előadás. Eszerint a fogalomalkotó absztrakció feladata nem egyes jellemzők elhagyása, hanem olyan jellemzők pozitív kiemelése, melyek a jelenségek nagyobb osztályát összefogják.

Az oly sokszor használt „fogalom” kifejezés különböző jelentéseinek rendszerezésére további előadók három területet, a nyelvet, a gondolkodást és a létezést valamint ennek megfelelően négy meghatározástípust: *a szemantikai, a pszichológiai, az ontológiai és a vegyes típust* jelölték meg.

Egy ismeretelméleti utalás az ontológiai meghatározás-típust emeli ki mint olyat, mely leginkább kifejezheti

valamely dokumentum tulajdonságainak összességét. Az azonban, hogy egy dokumentum önmagában hordja a lehetőségét annak megállapítására, miszerint valamely jellemzője lényeges-e vagy sem, csak a valóságban nem létező elképzelés, mint ahogyan azt némi rezignációval megállapították.

Az előadásokból világosan kitűnik, *milyen alapelméleti problémák nehezítik az osztályozás és dokumentáció gyakorlati munkáját*. A jellemző tulajdonságok megállapítása, ami a természetes osztályozás alapját képezi, olyan szubjektív jellegű megértéshez kötött, melyet a tudomány mindenkor állása már előre meghatároz.

Gyakorlati feladatra, a keresésre vonatkozott *A fogalom-viszonyítások feltárásának határai egy osztályozási rendszerben* c. előadás, mely szerint az adatok betáplálásánál eleve meg kell határozni egy olyan, utalójelekkel ellátott utat, mely időben és megbízhatóan vezet a keresett dokumentumhoz. Ezt az ún. *relációs utat* azok a viszonyítások adják meg, amelyek a dokumentum tartalmában rejlő egyes fogalmak között fennállnak.

Míg ezek a viszonyítások a szókincs és a nyelvtan segítségével fejezhetők ki, *A numerikus osztályozás módszerei és problémái* c. előadás elsősorban erre az eljárásra jellemző matematikai alapokkal foglalkozik.

Az utolsó előadás *az osztályozási elveket könyvtári szempontból vizsgálva* azokat a követelményeket részletezte, melyeket a könyvtáros egy osztályozási rendszerrel szemben támaszthat. A legfontosabb feltétel, hogy a rendszer az olvasóra irányuljon, tehát mind az állomány, mind az olvasókör adottságait teljes mértékben figyelembe vegye. Megállapították azonban azt is, hogy olyan osztályozás, mely ennek a követelménynek teljesen megfelelné, mindmáig nem létezik.

A sorozat *második és harmadik* kötetének, illetve az abban ismertetett, 1978. áprilisi, frankfurti konferenciának címe: *Együttműködés az osztályozásban*. Ez az együttműködés – mint ahogyan azt a konferencia beköszöntő szavai hangsúlyozzák – igen tágan értelmezendő és országos vagy nemzetközi keretek között működő intézetek és intézmények kölcsönös szakmai vagy módszertani tájékoztatására, az osztályozási rendszerek kidolgozásában vagy alkalmazásában jelentkező munkamegosztásra, meghatározott alkalmazási területekre irányuló elvi vagy gyakorlati kérdések megvitatására egyaránt vonatkozik.

A konferencia megbeszélését *hat szekcióra* bontva tartotta meg.

Első szekció

Az osztályozás filozófiai és nyelvészeti alapjainak szentelt első szekció előadásai a megismerélmélettel és tudományrendszerrel, a tudományos fogalomformák dinamikájával és a nyelv tartalmi kérdéseivel foglalkoztak.

Második szekció

Célja volt, hogy megvilágítsa a *kooperációt az országos és nemzetközi információfeltárásban*, illetve annak esetleges hiányát. Ezen belül került sor a BSO (*Broad System of Ordering – Átfogó Tárgyköri Osztályozás*), illetve az Unesco és a FID ezzel kapcsolatos együttműködésének ismertetésére. Beszámoló hangzott el a nemzetközi szabadalmi osztályozás fejlődéséről az 1883-ban felvetett gondolattól az 1968 évi megvalósításig, a teaurusz munka európai kooperációjáról, ahol szintén tapasztalható fejlődés: a 60-as évek egy nyelvű EURATOM teauruszától eljutottak a három, a mezőgazdaság területére kidolgozott négy nyelvű teauruszig.

Az NSZK információs rendszereiben történő információfeltárás jelenlegi állásának vázolásából nyilvánvalóvá vált, hogy az országos keretek között folyó tájékoztatási munkában is tekintettel kell lenni a nemzetközi fejlődésre. *Az osztályozásnak a nemzetközi információs rendszerekben mutatkozó jelentőségéről és korlátairól* szóló előadás az osztályozás és indexelés szerepét taglalta a szakirodalmi információs rendszerekben.

A második szekció előadásaiból általánosan levonható következtetés, hogy a különböző információs eszközöknek és dokumentációs feltárásoknak a cél és az eljárás szempontjából, az információszolgáltatásokat létrehozó intézményekre vonatkoztatott felsorakoztatása nemcsak azért volt hasznos, mert szélesebb körű ismereteket nyújtott a különböző helyeken folyó munkamódszerekről, hanem, mert ebből *a több és jobb együttműködés szükségessége is nyilvánvalóvá vált*.

Harmadik szekció

Tárgya a *numerikus osztályozás* vagyis az osztályozás tárgyainak szerkesztésére és értékelésére szolgáló matematikai–statisztikai módszerek alkalmazása. Ezeket a numerikus módszereket világszerte mind nagyobb mértékben alkalmazzák és a különböző osztályozási társaságok érdeklődése jelenleg elsősorban ezekre a matematikai–statisztikai eljárásokra irányul. Az előadások általában gyakorlati osztályozási problémákból kiindulva – információkereső-rendszer, jogi periratgyűjtemény stb. kapcsán – ismertették a numerikus eljárások gépi alkalmazását. A kooperáció itt szinte teljesnek mondható egyfelől a valamiféle osztályozást, csoportosítást igénylő gyakorlati szakemberek, másfelől a rugalmas numerikus eljárásokat rendelkezésre bocsátó matematika és statisztika között.

Negyedik szekció

A *Könyvtári együttműködés az osztályozásban* elnevezésű negyedik szekcióban a kérdést két – nemzetközi

és országos – sikon tárgyalták. Az elsővel kapcsolatban két példa szemléltette, hogyan kísérlik meg az egy helyen jól bevált módszereket más területeken is alkalmazni. Kérdés azonban, hogy pl. a brit nemzeti bibliográfiában bevált PRECIS (*Preserved Context Indexing*) vagyis, egy angol nyelvterületre létrehozott rendszer, hogyan vihető át más nyelvterületre.

Ugyancsak kivárandó azoknak a kísérleteknek az eredménye is, melyeket a zürichi Szövetségi Műszaki Főiskola az ETO gépesítésével folytat. Az NSZK könyvtáraiban alkalmazott osztályozási rendszerekkel kapcsolatos vizsgálat eredményeinek feltárásából, valamint a jelenlegi dokumentációs osztályozási problémákból is egyértelműen kitűnik, hogy az osztályozás terén még sok a megoldatlan probléma és hogy a szakkönyvtárak és dokumentációs központok közötti együttműködés nem korlátozódhat országos szintre, mert egyes összetevői a nemzetközi együttműködésre is kihatnak.

Ötödik szekció

Az árucikkek osztályozásának kooperációjával foglalkozó ötödik szekció előadásai arra mutattak rá, hogy a mai árukinálat látszólag természetes volta mellett kevésbé válik tudatossá az a sok probléma, mely az árucikkekhez kapcsolódó információk hiányából, illetve az ebből eredő veszteségekből adódik. Míg az első előadásból az derült ki, hogy sokszor milyen keveset tudunk az árucikkről és annak életútjáról, addig egy másik előadás azt az utat próbálta körvonalazni, mely egy rendszerezett, ellentmondások nélküli áruismerethez vezet.

A szekció keretében tartott előadások során olyan osztályozási kérdés-komplexumok merültek fel, mint a „név,” „megnevezés,” „a forgalmi jellemzők” vagy „árutulajdonosságok rangsorolása” stb. Az előadások általában inkább csak utalhattak az egyes nehézségekre és hiányosságokra. A cél elsősorban a figyelem felkeltése volt annak érdekében, hogy főleg az ipar, de talán más intézmények is segítsenek a felmerülő problémák megoldásában.

Hatodik szekció

Ez a szekció az osztályozás módszertani segédesszkeivel foglalkozott. Az előadások rámutattak arra, hogy a terminológiai munka túlságosan szűk határok között mozog, amellett, hogy hiányoznak a megfelelő fogalomelméleti és meghatározás-elméleti alapjai. A dokumentációnak az osztályozásban segítségére lehetnek a terminológiai munkához kidolgozott szabványok és szabványajánlások, különösen az ISO/R 1149–1969 (*Layout of multilingual classified vocabularies = többnyelvű osztályozási szótárak tervezete*). A különböző előadásokban sor került több ide vonatkozó projekt ismertetésére is.

Összefoglalóul leszögezhetjük, hogy mindkét konferencia, illetve az azt ismertető mindhárom kötet a szempontoknak és érdekeltségeknek az előadásokban visszatükröződő eltérései ellenére, eredményesnek mondható és, hogy az 1977 februárjában Frankfurtban alapított Osztályozási Társaság már viszonylag rövid ideje tartó munkássága alatt is megvalósította kitűzött céljait.

Dezső Zsigmondné

A mikrofilmkiadók nemzetközi címjegyzéke

Microform market place. 1978–1979.

An international directory of micropublishing.

Ed. Short, Jeanne. Westport, Conn. – London,

Mansell – Microform Review. 1978. 229 p. 23 cm.

ISBN 0 91367222 X

OMKDK rakt. sz.: C 102848/1978–1979

A *Microform Review Inc.* által közreadott kötet széles körű tájékoztatást nyújt a mikrofilmes kiadványokat megjelentető kiadókról és intézményekről. A mikrofilmmállományt gyarapítók szerzeményezési munkájának megkönnyítésére a közreadókat csoportokba sorolva ismerteti.

A kötet *I. fejezete* a mikrokiadványok megjelentetésével és forgalmazásával hivatásszerűen foglalkozó cégek és intézmények, szervezetek nevét és pontos címét tartalmazza betűrendbe sorolva. A rövidített formában használt elnevezések, betűszavak ugyancsak a betűrendbe sorolva szerepelnek. Az egyes címeknél röviden közli a kiadott mikrofilm formátumát (tekerescsfilmes vagy mikrofilmlap) és a kiadvány jellegét (pl. akadémiai publikációk, könyvtári tájékoztató dokumentumok, folyóiratok stb.). Ahol ez valamilyen szempontból lényeges, a jegyzék közli annak a személynek a nevét, akit érdembeli tárgyalás céljából meg lehet keresni.

A kötet *II. fejezete*, amely a *Reprográfiai központok* címet viseli, azokról a szervezetekről, intézményekről ad tájékoztatást az egész világból, amelyek nem foglalkoznak hivatásszerűen mikrofilmkiadványok forgalmazásával, de kérésre – megfelelő térítés ellenében – szolgáltatnak mikrofilmet. Ezek a szervezetek többségükben az egyetemek, nemzeti könyvtárak és levéltárak reprográfiai részlegei. A jegyzék első fele az USA-ban működő reprográfiai központok adatait sorolja fel államonként, a második rész pedig a világ egyéb országaiban működő intézmények adatait közli. Szemben az előző fejezettel nem részletezi, hogy milyen jellegű dokumentumokról, milyen mikroformátumon nyújtják a szolgáltatást.

A *III. fejezet* nem átfogó jellegű szakjegyzék, amely egyes tudományterületek szerint csoportosítva sorolja fel